

Štajarski deželni zbor se snide dne 29. t. m. da dovoli začasni proračun.

Vnanje države.

Na Ruskem sešel se je pod predsedstvom velikega kneza prestolonaslednika odbor, katerega namen je onim, ki zaradi slabe letine lakoto trpe, pomagati v strašni bedi. Tudi napravi vlada v pomoč stradajočim dobrodavno loterijo, ki bo obsezala 1,200.000 srečkov in dobitkov za 6,000.000 rubljev.

Poroča se, da se je rimska stolica z Rusijo v imenovanju rimsko-katoliškega metropolita za vse rimsko-katoliške cerkve v Rusiji sporazumela in da bo metropolitom imenovan škof Kozłowski.

V Švici sklenil je pretečeno poletje zavezni svet, da se kupi centralna železnica in zavezna skupščina je to tudi potrdila, a pretečene dni se je ta sklep pri ljudskem glasovanju zavrgel z veliko večino.

Brazilijanski cesar Dom Pedro II., ki je kakor znano moral zapustiti svoj prestol, je dne 5. decembra umrl v Parizu. Umrl bil je bližnji sorodnik naše presvite cesarske hiše, vnuk cesarja Franca I. Na njegovo željo pokopali ga bodo v Lizboni.

Na Kitajskem napali so ustaši kristjane, jih 300 do 500 pomorili. Cerkev so oropali in požgali. Na pomoč došli vojaki so ustaše prijeli in jih premagali.

Poučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

Pripravljanje hašiša; njegovo delovanje.

Kako deluje konopna smola charrus, proučili so dosta točno angleški zdravniki v Indiji. Oni trdijo, da male množine smole pomagajo prebavi in prijetno razveseljujejo človeka, a neizmerno uživanje privede do neumnosti. Jednemu Hindostancu, ki je trpel za boljo v kosteh, dal je zdravnik zaradi poskusa 1 gran smole. Dve uri pozneje se je razvezal bolniku nenavadno jezik, pa je začel govoriti in pevati, hrane zahtevati in pripovedati, kako je sedaj popolnoma zdrav. Čez kaj časa je bolnik zaspal in kmalu je ležal kot mrtev. Dihal pa je še vedno pravilno, in srce mu je tudi redno bilo, ali telo mu je bilo kakor brez življenja. Če so mu vzdignili roko, ostala bi bila trda, da ni omahnila. Posadili so ga, iztegnili mu roki in nogi, in telo je v vsakem položaji ostalo nepremično, kakor da je od voska. V tem mrtvilu je ostal bolnik dalje časa, in ko se je zopet zavedal, bilo mu je, kakor da smole ni pokusil. Podobne poskuse so napravljali tudi na živalih, in vselej so se pokazale iste posledice.

Delovanje pripravljenega hašiša je proučeval fran-

coski zdravnik Moreau na Arabskem, in videti je, da delovanje ostaje vedno isto, naj se jemlje hašiš v kateri koli obliki. Ako užije človek samo malo hašiša, takoj začuti, da se je po nekoliko razbistril in razveselil, ali da bi se rad smijal. Če vzeme malo več, s prvega mu je prav tako, kakor da je malo vzela, pa kmalu se pojavi neizmerno prijeten občutek, ki se polasti duše. Človeku se vidi, kakor da se mu je vsaka misel v solnci okopala in v vsakem gibljaji telesa kakor da je izvor blaženstva in sreče. Moreau je sam jemal hašiš, da mu delovanje prouči, a videti je, da se tega užitka ni mogel pozneje otresti. „Hašiš,“ veli Moreau, napravi človeku pravo in popolno blaženstvo, in to duševno, a ne morda poltno. In to ni tako uživanje, kakršno ima sladkosnedeč ali gladnik, kedar glad tolaži, ali poželivec, kedar strasti zadovoljuje, temveč je podobno onemu, ki je občuti človek, kedar sliši veselo vest, ki ga močno razveseljuje, ali kedar stiskač svoje premoženje prešteva, ali igralec dobiva. V tej hvali je gotovo malo pretiranosti, ker je bržkone hotel z njo Moreau opravičiti svojo strast za hašišem.

V prvem početku je delovanje hašiša tako neznamno, da je človek more s svojo voljo nadvladati, no pozneje izgubi volja vsako moč, in misli mu lete kakor brod brez jader in krmila. „Najneznamnejša stvarca in vsak gibljaj napravi s čudovito brzino nove misli in popolnoma jasne. Kedar kdo želi, da se naužije vseh slasti, ki mu jih hašiš podati more, takrat odpravi iz svoje bližine vsako stvarco, katera bi ga mogla na tožno misel napeljati, da mu veselje bode čisto. Okoli sebe pusti samo ono, kar mu hoče domišljijo razigrati in dušo s srečo napolniti. Bogati Arabec se omamlja v svojem razkošnem haremu, kjer ga razveseljuje pesem in glasba, ples in žuborenje vodometa, in on misli, da se je preselil v raj, ki ga je prerok svojim vernikom obljubil.“

Kedar je človek s hašišem omamljen, takrat ne zra več računati ne s časom ne s prostorom. Ure se mu zde kot leta, a naposled več ne zna, kaj je čas, ker se mu prešlost in sedanost v jedno zlije. Neki večer je šel Moreau po ozki ulici, kar ga nenadoma premaga hašiš, ki ga je bil malo preje užil. Ko je samo nekolikokrat se prestopil, zdelo se mu je, kakor da je dve tri ure na potu, a ulica se mu je zdela, kakor da nima ne konca ne kraja.

Delovanje hašiša ni vedno enako; ravna se po telesni naravi pojedinca, a tudi na vsako pleme ne deluje enako. Vzhodne narode izbuja hašiš vrlo prijetno, draži jih na smeh in pevanje, plesanje in druge take reči. Soljuje, katere hašiš razdražuje do besnila, in so za vsako zločinstvo pripravni. Mnogih grozovitosti in okrutnosti, ki so jih storili vzhodni vladarji, dosta potov je hašiš bil kriv. Ali na vzhodu so tudi ljudje, na katere hašiš vsaj v navadni množini gotovo nič ne deluje, ali kar je jednemu malo, to bi dvajset drugih popolnoma omamilo. Kar se tiče delovanja hašiša na Evropce, imamo zelo malo izkušenj, no vender je videti, da on na nje dosta slabije

deluje, nego na vzhodne narode. V Indiji je jeden gran velik obrok, na Angleškem pa niso z 10 grani nobenega učinka imeli. Je primerov, kjer se je pokazalo, da hašiš zelo neugodno na človeka deluje. De Sauley se je hotel nekega večera v Jeruzalemu razveseliti, in je vzel hašiša, ali se je strašno pokesal. „Poskušali smo, da dolgi čas v omami prijetno prebijemo,“ omenja nam, „a poskus nam je tako zelo na slabo udaril, da gotovo ne bomo nikdar več po hašišu segli. Hašiš je gaden strup, ki ga na vzhodu samo izmet človeštva pije in kadi, in bilo je neumno, da smo se predrznili v veči množini ga vzeti. Mislili smo, da bomo večer veselo prebili, ali malo da nismo svoje neopreznosti z glavo plačali. Jaz sem vzel mnogo več hašiša nego drugovi moji, pa sem čez 24 ur v nezavesti ležal. Ko sem se naposled prebudil, zdelo se mi je, da sem kakor zlomljen.“

Delovanje to ni nič podobno onemu, katero nam je Moreau popisal, a vendar moramo verovati, da vzhodni narodi nahajajo v hašišu neko uživanje. Priznati moramo, da je naše znanje v tem še zelo slabo, kakor tudi slabo znamo za kemijski sestav onih sokov, ki jih konoplja stvarja. Do sedaj so preiskali znanstveno samo izhlapno olje, katero se s konoplje dobiva, no ne zna se, ali je tega olja tudi kaj v konopni smoli. Same smole, od katere se hašiš napravlja, ni do sedaj še nobeden znanstveno preiskal. Mi ne znamo, ali je ona jednostavno telo, ali kakor opij sestavljena od raznih teles. Po delovanji se vidi, da je znatna razlika mej opijem in hašišem. Hašiš ne zmanjšuje teka, temveč ga povečava. On kakor da ne napravlja živčne napetosti, katera za opijem prihaja, in ne uspavlja tako, kakor opij. In kar je najglavnejše, videti je, kakor da hašiš ne ubija človeka tako kakor opij. Ne koristi menda tudi hašiš nič, no on je dražilo tolikim milijonom, kateri ga ne bi tako lahko pustili, če jim bi tudi nekoliko zdravje krhal.

Razne reči.

— Presvitla cesarica Elizabeta, ki je bivala dlje časa v Egiptu in se zadnje dni mudila tudi v Miramaru, peljala se je dne 5. t. m. s posebnim dvornim vlakom skozi Ljubljano na Dunaj. Isti dan zapustila je tudi cesaričinja udovala nadvojvodinja Štefanija Opatijo in se je peljala preko Ljubljane na Dunaj.

— Osebne vesti. Č. g. Rok. Merčun, dosedaj kapelan pri sv. Jakobu v Ljubljani, imenovan je za kateheta na nunski šoli v Ljubljani. — G. notar Viktor Rozina premeščen je iz Kostanjevice v Mokronog, g. notar Aleksander Hudovernik iz Kranjskegore v Kostanjevico in g. notar Rupr. Bežek iz Tržiča v Žužemperk. — G. dr. J. Pirnat opusti svojo odvetniško pisarno v Kamniku in g. dr. Temnikar, dosedaj advokat v Slov. Gradcu otvori sedaj svojo pisarno v Kamniku. — Č. g. V. Vidergar, kapelan v Polhovem Gradcu, pride v Št. Jurij pod Kumon; č. g. Ivan Volk pa s Trebelnega v Polhov Gradec.

— Avskultant g. Ivan Pogačnik imenovan je avskultantom za Kranjsko in avskultant g. Jožef Kotnik imenovan je avskultantom za Koroško.

— Imenovanja. Okr. glavar Dr. Reinhold pl. Riling pri namestništvu v Trstu je imenovan svetovalcem pri deželni vladi Kranjski, vladni tajnik Oton pl. Vesteneck vitez Fränzl pa okrajnim glavarjem za Novo-Mesto. — Novomeški okr. glavar Friderik vitez Schwarz premeščen je v Pazin (Istrija.) — Vodja šole za lesno obrt v Kočevji g. Jož. Knabl, imenovan je stalnim učiteljem na c. kr. strokovni šoli za lesno obrt v Ljubljani.

— Merosodnikom pri Ljubljanskem merosodnem uradu je imenovan gosp. Fran Levec, ključavničarski mojster v Ljubljani.

— Delo v prisilni delavnici. „Slovenec“ je v 275. št. t. l. na prvem mestu objavil spomenico tako zvanega konservativnega obrtnega društva, v kateri se prosi, da visoki deželni odbor ukrene: 1. Da se takoj ustavi vsa rokodelska obrtnija v prisilni delavnici, ki škoduje ljubljanskim obrtnikom, in 2. „Naj se v prihodnje jedino le osebe, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem, vsprejemajo v deželno prisilno delavnico.“ — Če niso pred tema točkama navedena fakta iz piškavega lesa, to ni moja stvar preiskovati, povedal bode deželni zbor, kaj je resnica in pravica. Ali znano je, da ima radikalno opisano „žalostno obupno in neznosno“ stanje rokodelcev svoje vire vse kje drugod, kakor v delavnici. Posebno čudno je pa, da nekateri odobravajo ta sklep, ki je naravnost nasproten katoliškim in posebno kranjskim interesom. Vprašam le: „Kako naj omejeni zavod doseže svoj lep katoliški smoter, namreč poboljšavati lenuharske delavce, ako se jim prepove delati? Ali naj se krojač, čevljar itd., ki pridejo v zavod, še le v njem za trdno odvadijo svojega rokodelstva in se tako pomnožuje število nadležnih postopačev, ki ne znajo prijeti za nobeno delo? Ali ni bolj prav, če pridejo iz zavoda taki kot pridni delavci?“ Pridnosti se pa nihče ne nauči s samo zaprtijo, ampak s primernim delom. To je nameraval blagi ljubljanski kanonik, ki je ta zavod osnoval, kateri lepo izpolnuje namen ustanovnikov. Proti sklepu, da bi se v prisilno delavnico ne smelo jemati osebe iz družih dežel, bi se pa morala upreti vsa dežela kranjska. Pomisli naj se, kakšen je uspeh gospodarstva v zavodih s pičlim, in kakšen v zavodih z velikim številom. Če ubogim Kranjcem druge dežele privržejo kak krajcar, ali jih bomo zato s palico odbijali. Gotovo je, da bi prisilna delavnica po kopitu spomenice ne požrla samo dobička, temuč stala bi deželo velikanske svote, katere bi morali plačevati tudi obrtniki. Zato si sosednje dežele, kjer imajo možje možgane za račune, ne upajo podstopiti se zidanja enakega zavoda in rajši plačujejo za svoje ljudi Kranjcem, če tudi neradi. In kaj bi porekli potem kranjski kmetje, ki baje tudi že stokajo, ako bi se jim davki še zviševali, mesto da se jim nižajo po deželi koristnih zavodih. Zato naj se nikar ne napravlja toča, da ne bode javkanja, ko bi bilo prepozno.